

**ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УРБАНОФЛОРИ М. БІЛА
ЦЕРКВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

С. М. Білявський

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
E-mail: Sergiy1010@meta.ua

У ботанічній науці сформувалося поняття про урбанofлору як систему популяцій видів рослин, що спонтанно поселилися в межах міста і зеленої зони [1].

Про флору м. Біла Церква та його околиць до початку проведення даних досліджень є лише фрагментарні дані (Бортняк, 1978,1981, Гродзінський,1928,1929 тощо). Комплексний аналіз флори і зокрема урбанofлори м. Біла Церква, не здійснювався. Об'єктом спеціального дослідження була обрана урбанofлора м. Біла Церква та його околиць, що обмежується адміністративними межами міста та межами прилеглих малих населених пунктів.

Сучасна Біла Церква – місто обласного підпорядкування, центр однойменного адміністративного району, розташоване на південному заході Київської обл. за 84 км від столиці України м. Києва і є найбільшим адміністративним, промисловим, культурним центром і транспортним вузлом не тільки свого району, а й області.

За ботаніко-географічним районуванням Київської обл. м. Біла Церква та його околиці розташоване майже в центрі Правобережного Лісостепу. У формуванні флори як Київської обл. загалом, так і Білоцерківського району беруть участь мультирегіональні, голарктичні, палеарктичні, неморальні, бореальні, степові та середземноморські види рослин [5].

Вивчення видів здійснювалося за допомогою маршрутного методу безпосередньо у природі та напівстаціонарного дослідження урбанofлори, що супроводжувався збиранням гербарію, фотографуванням, метричними вимірами з наступною їх камеральною обробкою зібраного матеріалу, а також на основі

опрацювання гербарних матеріалів Гербаріїв KW, LWS, ВСК*, експозицій Білоцерківського краєзнавчого музею упродовж 2010–2016 рр. Були охоплені всі типи міських та приміських екотопів з різним ступенем антропогенного навантаження.

Критичний анований список флори м. Біла Церква та його околиць, складений за системою А.Л. Тахтаджяна (1997, 2009) з врахуванням пропозицій С.Л. Мосякіна [3,4], включає 930 видів з 501 роду і 108 родин, що належать до 54 порядків з 6 класів та 4 відділів. Систематична структура урбанофлори має такий вигляд: *Equisetophyta* (1 родина, 1 рід, 6 видів); *Polypodiophyta* (6 родин, 6 родів, 8 видів); *Pinophyta* (2 родини, 7 родів, 15 видів); *Magnoliophyta* (99 родин, 487 родів, 900 видів, з яких: *Magnoliopsida* - 3 родини, 5 родів, 6 видів, *Liliopsida* - 22 родини, 95 родів, 191 вид, *Rosopsida* - 74 родини, 387 родів, 703 види).

Дослідження пристосування рослин до основних екологічних факторів необхідне для більш повного розкриття взаємозв'язків рослин і середовища, екологічного аспекту особливостей конкретних або регіональних флор.

Орієнтуючись на різні класифікації рослин відносно водного режиму, нами виявлено наступне. Найбільш численними в даній урбанофлорі є такі гідроморфи, як мезофіти (429 видів, або 46% від загального числа видів флори), ксеромезофіти (252 види, 27,5%) та мезоксерофіти (67 видів, 7,5%). Достатньо численними є групи гігромезофітів (68 видів, 7,5%), мезогідрофітів (40 видів, 4,5%) і гідрофітів (41 вид, 4,5%), що зумовлене, зокрема, значною участю в міській флорі "стрічкових" прибережно-водних екотопів. Найменше видів належить до гідрофітів (13 видів, 1,75%), та близькоспоріднених гідроморф (8 видів, 0,75%).

Екологічний спектр видів рослин урбанофлори відносно світлового режиму включає такі геліоморфи як: геліофіти, що є найчисленнішою групою (468 видів або 50,3%), сциогеліофіти та геліосциофіти, що нараховують 332 (35,7%) та 88 (9,5%) видів відповідно. Найменший відсоток видів серед геліоморф припадає на сциофіти (42 види, 4,5%), що зумовлене, зокрема, значними відкритими просторами міських екотопів.

Відносно родючості ґрунту (едафоморфи) екологічний спектр видів дослідженої флори має таку структуру: еутрофи (207 видів, 22%), мезотрофи (614 видів, 66%) та оліготрофи (101 вид, 11%). Майже 1% видів становлять рослини-гетеротрофи (5 видів) та галофіти (3 види).

Отже, екологічний аналіз вказує на те, що найбільш численними в урбанофлорі м. Біла Церква екоморфами є: мезофіти (429 видів, або 46% від загального числа видів флори) та ксеромезофіти (252 види, 27,5%), геліофіти (468 видів, 50,3%) та мезотрофи (614 видів, 66%).

Загальний характер розподілу видів в аналізованій екологічній структурі практично не відрізняється від такого, що властивий лісостеповій зоні України та має бореальний характер.

Література

1. *Бурда Р.И.* Антропогенная трансформация флоры / Р.И. Бурда. — К.: Наук. думка, 1991. — 168 с.
2. *Дідух Я.П.* Геоботанічне районування України та суміжних територій / Я.П. Дідух, Ю.Р. Шеляг-Сосонко // Укр. бот. журн. — 2003. — Т. 60, №1. — С. 6—17.
3. *Мосякін С.Л.* Родини і порядки квіткових рослин флори України: прагматична класифікація та положення у філогенетичній системі / С.Л. Мосякін // Укр. ботан. журн. — 2013. — Т. 70, № 3. — С. 289—307.
4. *Мосякін С.Л.* Прагматична філогенетична класифікація спорових судинних рослин флори України / С.Л. Мосякін, О.В. Тищенко // Укр. ботан. журн. — 2010. — Т. 67, № 6. — С. 802—817.
5. *Собко В.Г.* Визначник рослин Київської області / В.Г. Собко, Л.П. Мордатенко. — Київ.: Фітосоціоцентр, 2004. — 374 с.